

ЕКОЛОГІЧНА КУЛЬТУРА СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ: СОЦІОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

Логвиненко В. М.

*Львівський державний університет безпеки життєдіяльності,
доцент кафедри гуманітарних дисциплін та соціальної роботи,
к. філос. н., доцент*

Усвідомлення змісту екологічної культури та побудова на її засадах життєдіяльності сучасного суспільства є назрілою вимогою сьогодення. Екологічною культурою мають володіти всі групи населення, незалежно від віку, соціального статусу чи професійної діяльності. Чим далі, тим більшою мірою сучасні фахівці вимушені вирішувати не лише технічні, а й екологічні завдання, а відтак рівень екологічної культури не має залежати від приналежності до тієї чи іншої професійної групи [3].

З метою визначення фактичного рівня екологічної культури майбутніх фахівців і виявлення можливих шляхів її вдосконалення, викладачами кафедри гуманітарних дисциплін та соціальної роботи було проведено опитування студентів у формі анкетування. В опитуванні взяли участь 120 осіб, які вже прослухали навчальний курс з екології і мають відповідні знання. Перше запитання анкети стосувалося розуміння студентами феномену екологічної культури. Пояснити цей феномен вдалося 45,5% респондентам, які давали різноманітні, але, загалом вірні пояснення. Наприклад: «це культура кожної особи окремо; якщо кожен усвідомить для себе тісний взаємозв'язок з природою, то і екологічно він буде культурним. Ми повинні поважати нашу природу, як поважаємо себе - це і вважається, насамперед, екологічною культурою»; «екологічна культура – це відповідна поведінка суспільства (громадян всіх країн світу), що спрямована на збереження, відновлення та хоча б мінімальний захист навколишнього середовища з дотриманням відповідних норм та стандартів встановлених законодавством»; «це ставлення людей до довкілля, бажання людей жити в гармонії з природою, відповідальність за природу, розробка різних заходів для її збереження». Разом з тим, 13,5 %

опитаних дали відповідь на дане запитання не по суті, а решта студентів, що становить майже третину респондентів, не змогла відповісти на це запитання. Попри те, що більша половина респондентів не змогла пояснити феномен екологічної культури, 93% студентів ствердили, що сучасному суспільству обов'язково потрібна розвинута екологічна культура громадян, а 7% - що вона є бажаною, але не обов'язковою. Також, студентам було запропоновано оцінити власний рівень екологічної культури за шкалою: високий – середній – низький – відсутній. Самокритичними виявилось лише 9%, які визначили свій рівень як низький, 82% опитаних вважають його середнім і 9% - високим. Дані показники виглядають досить оптимістично, проте вони мають декларативний характер, який не співпадає з реальним станом речей. Як підтвердження, наведемо результати ще по одному запитанню, яке стосувалося того, що конкретний студент може зробити для покращення стану довкілля. Тільки 28% опитаних написали про те, що саме вони могли б зробити для покращення стану довкілля, а найпоширенішими варіантами відповідей були: насадження дерев, проведення толок, не засмічування територій; 11% не змогли відповісти на це запитання, а більшість опитаних - 61% написали про те, що б могло зробити суспільство загалом, а не конкретно вони самі. Така відповідь говорить про те, що молоді люди не хочуть брати на себе відповідальність за стан природного середовища; вони дистанціюються від екологічних проблем, вважаючи, що від них нічого не залежить. Власне такі особи не хочуть приймати того, що на індивідуальному рівні можна й потрібно дбати про природне довкілля - така діяльність у них не має мотивації. Як відверто написав один респондент «...якщо так розібратися, то можу набагато більше ніж роблю, можна сказати, що нічого не роблю...люди байдужі і тільки руйнують природу». Саме через відповідну діяльність виражається екологічна культура, якщо ж такої немає, то вона втрачає сенс. На цій основі можна зробити припущення, що в 72% студентської молоді (ті, що взагалі не відповіли на запитання і ті, що написали не про себе) рівень екологічної культури насправді є низьким. Це небезпечна тенденція, адже складна екологічна ситуація сьогодення вимагає висококваліфікованих фахівців з належним рівнем екологічної культури не лише в галузі екологічної безпеки, а

й в інших, де працівники мають вміти будувати свою діяльність відповідно до засад екологічної культури. Відповідно, суспільству потрібно працювати в напрямі формування екологічної культури, яке найдоцільніше проводити в процесі фахової підготовки у ВНЗ. Формування у майбутніх фахівців екологічної культури має відбуватися через екологічну освіту та виховання. В цей процес повинні включитися не лише викладачі природничих, а й соціальних та гуманітарних дисциплін, оскільки вони мають справу з формуванням особистості, світогляду, переконань, життєвої позиції студентів. Саме вони повинні сприяти формуванню, на основі осмислених знань, екологічного світогляду, вміння розглядати будь яку професійну, а загалом соціальну проблему з позиції збереження природного довкілля. Це має бути цілеспрямований процес розвитку у студентів не тільки знань про наукові основи взаємодії суспільства та природи, а й формування соціально ціннісних мотивів у ставленні до неї, прищеплення екологічних вмінь і навичок як способів екологічної діяльності, тощо [4]. Формування екологічної культури має відбуватися шляхом залучення студентів до активної, творчої діяльності. Таке виховання потрібно здійснювати в активній формі, застосовуючи “прямий контакт” з природним середовищем [4,5,6]. Педагогам слід якісно будувати навчальний процес, підбирати такий матеріал, який буде зрозумілий аудиторії і ціннісно нею переосмислений, що сприятиме формуванню соціально ціннісних мотивів у ставленні до природи, прищепленню необхідних умінь та навичок взаємодії з природним довкіллям, піднесенню рівня екологічної культури загалом.

Підсумовуючи викладене слід сказати, що рівень екологічної культури студентської молоді залишається низьким і суспільству потрібно інтенсифікувати процес формування екологічної культури засобами формальної та неформальної екологічної освіти та виховання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Єрмоленко А.М. Соціальна етика та екологія. Гідність людини – шанування природи [монографія] / А.М. Єрмоленко. – К.: Лібра, 2010. – 416 с.

2. Концептуальні виміри екологічної свідомості [монографія] / [М. М. Кисельов, В. Л. Деркач, А. В. Толстоухов та ін.]; – К.: Вид. Парапан, 2003. – 312 с.
3. Логвиненко В. М. Екологічна культура як складова професійної компетенції працівника МНС / Логвиненко В. М. // Зб. ст. п'ятої Всеук-ї наук. конф.: «Гуманітарні аспекти формування особистості». – Львів: ЛДУ БЖД, 2011. – С. 306-311.
4. Логвиненко В. М. Педагогічні засади формування екологічної культури курсантів і студентів вищих навчальних закладів МНС України / Логвиненко В. М. // Вісник Львівського державного університету безпеки життєдіяльності : Збірник наукових праць. – Львів : ЛДУ БЖД, 2011. – № 5. – С. 188-193.
5. Скребець В. О. Екологічна психологія у віддалених наслідках екотехногенної катастрофи [монографія] / Скребець В. О. – К.: Видавничий дім «Слово», 2004. – 440 с.
6. Юрченко Л.І. Екологічна культура в контексті екологічної безпеки: [монографія] / Л. І. Юрченко. – К.: Вид. ПАРАПАН, 2008. – 296 с.